

Gönderim: 29.03.2022

Düzeltilme: 13.07.2022

Kabul: 27.07.2022

Tür: Derleme Makale

Dijital çağda e-katılım aktivitelerinin siyasi boyutlarına genel bir bakış

Hilmi SÖZEN^a

^a Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Kamu Yönetimi, Doktora Öğrencisi, ORCID: 0000-0002-8176-9166

Özet

Basitçe ifade etmek gerekirse, “*dijital çağ*” kavramı, daha fazla bilginin kullanılabilmesi ve daha fazla insanın bu bilgiye en üst düzeyde, özellikle bilgisayar (elektronik beyin) teknolojisi aracılığıyla erişebileceği bir zaman çizelgesi olarak tanımlanmaktadır. Yirminci yüzyılın son perdelere doğru damgasını vuran ve yaygın olarak kullanılmaya başlanan ‘internet’ başta olmak üzere bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) alanındaki gelişmeler, toplumdaki bireylerin ekonomik, kültürel ve sosyal yaşamının yanı sıra siyasal alanı da geniş ölçüde etkilemektedir. Bu makalede, öncelikle “*dijital çağ*” kavramının ne anlama geldiğini anlamak için literatürdeki bir dizi tanımlara yer verilecek ve hemen ardından söz konusu kavramın tarihsel takvim çizelgesi irdelenecektir. Ardından dijital çağda yer, zaman, amaç ve ihtiyaca göre oluşturulan e-katılım faaliyetleri ana hatlarıyla ele alınacak ve analiz edilecektir.

Anahtar Sözcükler: Dijital çağ, e-katılım aktiviteleri, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT)

An overview of the political dimensions of e-participation activities in the digital age

Abstract

To put it simply, the concept of "digital age" is defined as a timetable which more information can be used and more people can access this information at the highest level, especially through computer (electronic brain) technology. Developments in the field of information and communication technologies (ICT), especially 'internet', which left its mark towards the last curtains of the twentieth century and In addition to the economic, cultural and social life of individuals in the society also affects the political sphere to a large extent. In this article, first of all, a series of definitions in the literature will be included in order to understand what the concept of "digital age" means and then the historical calendar of the concept will be examined. Then, e-participation activities created according to place, time, purpose and need in the digital age will be outlined and analyzed.

Keywords: Digital age, e-participation activities, Information and Communication Technologies (BİT)

Kaynak Gösterme

Sözen, H. (2022). Dijital çağda e-katılım aktivitelerinin siyasi boyutlarına genel bir bakış. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 8(2), 151-170. <https://doi.org/10.51948/auad.1095483>

Giriş

Çoğu insan, tarihin sosyal, kültür, ekonomi ve teknolojideki değişiklikleri yansıtan çeşitli olaylarla karakterize edildiğini bilir. Örneğin, “*Sanayi Devrimi*” en popüler olanlardan biridir. Sanayi devrimleri, çoğu uygarlığın enerjiye karşı tutumunu değiştiren tarihsel ve toplumsal süreçlerdir. 21. yüzyılda bilimsel literatürde yaygın olarak kullanılan “*Endüstri 4.0*” terimi, Dördüncü Sanayi Devrimi ile eşanlamlı olarak kullanılmakta ve endüstriyel değer zincirinin yapısında ve kontrolünde yeni bir aşamayı işaret etmektedir. Bu terim, çok çeşitli modern otomasyon, veri alışverişi ve üretim teknolojilerini kapsayan entegre bir kelimedir. Bu zamanda kendini gösteren dijital dönüşüm, daha fazla kişiye ulaşma ve onlarla yenilikçi yollarla etkileşim kurma fırsatı sunmaktadır.

Bu dönemde sıklıkla atıfta bulunulan “*Bilgi ve İletişim Teknolojisi (BİT)*” kavramı, bilgiyi yönetmek ve bir yerden diğerine göndermek için geliştirilen teknolojiler kümesi olarak adlandırılmaktadır. Diğer bir deyişle, BİT; Bilginin toplanmasını, işlenmesini, dağıtılmasını ve uygulanmasını desteklemek için kullanılan herhangi bir teknoloji olarak tanımlanır. 20. yüzyılın sonlarında internetin yaygınlaşması, hem kamusal ve toplumsal alanda yaşamın elektronikleşmesine yol açmaktadır. Dijital teknolojideki hızla gelişen ve gelişen trendler, vatandaşların beklentilerinde köklü bir değişime neden olmaktadır. Vatandaşlar, devlet kurumları ve hizmetleriyle etkileşim ve etkileşim biçimlerini değiştirmektedir. Bu BİT aracılığıyla yapılır. Bilgi ve iletişim teknolojisindeki son gelişmeler, demokrasi olgusu da dahil olmak üzere sosyal yapılarıdaki kurumsal mekanizmaların idari ve siyasi (politik) işleyişinin performansında büyük değişiklikleri beraberinde getirmektedir. BİT, hükümetler ve vatandaşlar için ikili bir iletişim ağı açarak, vatandaşların kendilerini yönetenlerle etkileşim biçimini önemli ölçüde değiştirmektedir. Bunun dışında BİT, demokratik yaşamda da riskler taşımakta ve vatandaşların siyasete katılımını da kolaylaştırmaktadır. BİT gelişiminin sonuçlarından biri de e-katılımdır. E-katılım disiplinler arası bir araştırma alanıdır ve genellikle siyasi karar alma süreçlerine katılımı artırmanın bir yolu olarak görülür. “*E-katılım*” aktiviteleri, demokrasi olgusunu demokratikleştirmenin yanı sıra, toplum üyelerinin siyasi hayata yeni bir şekilde katılma fırsatlarını genişletmeyi ve güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Dijital çağın, siyasi katılım yaratma kapasitesi ve özellikle e-katılım aktiviteleri üzerindeki etkisi her geçen gün artmaktadır.

Dijital Çağ Kavramının Tanımları

İnsanlık tarihinin, yeryüzündeki varlığının ötesindeki tüm dönemleri, hemen hemen tüm dünya tarafından kabul edilen ve tanınan isimlere sahiptir. Ancak, yakın ve modern dönemlerimizi birbirinden ayıran değişim ve kaymaların (dönüşümlerin) artık yeni bir dönemi başlattığı konusunda genel bir fikir birliği olmasına rağmen, bu çağın adının belirlenmesi konusunda hala bir görüş birliği bulunmamaktadır. Bu dönem, “geç kapitalizm çağı”, “postmodern çağ”, “post endüstriyel çağ”, “enformasyon çağı”, “teknoloji çağı”, “dijital çağ” gibi pek çok tanımla anlatılmıştır (Kaplan ve Ertürk, 2012).

Araştırmalarda sıkça atıfta bulunulan dijital kavramı, konuşma dilinde farklı anlamlar taşımakta, matematik ve elektroniğin birleştiği tüm iş alanlarında yaygın olarak kullanılmaktadır, bilginin analogdan (yazılı, transkripsiyon) dijital (sayısal, görsel) forma dönüşmesini ifade etmektedir (Kayan, 2019). “Dijital çağ” olgusunun farklı bir perspektiften tanımları şöyledir;

Lau'ya göre dijital çağ; Dijitalleştirilmiş formdaki bilgilerin geniş çapta yayıldığı, hazır ve erişilebilir olduğu, kolayca paylaşıldığı ve kullanıldığı bir dönem olarak tanımlanmıştır (2003).

İnternet kaynaklı Cambridge Sözlüğü'nde bu kavram; Pek çok şeyin bilgisayar tarafından yapıldığı ve bilgisayar teknolojisi sayesinde büyük miktarda bilginin dijital ortamda mevcut olduğu dönem olarak tanımlanmaktadır. Bir başka tanıma göre dijital çağ, 1970'lerde başlayan ve daha sonra gelen teknoloji ile kişisel bilgisayarın tanıtılmasıyla başlayan ve bilginin serbestçe ve hızlı bir şekilde aktarılabilmesini sağlayan zaman dilimi olarak tanımlanır. Bilgi, değişim, dönüşüm ve küreselleşme gibi kavramlar, dijital çağın yaratılmasında ve şekillenmesinde anahtar unsurlardır.

Yukarıdaki dönem için pek çok tanım yapılırken, artık bu dönem bilgilerinin dijital platformlara gömülü olduğu (saklandığı), bilgisayarların günlük hayatta sıklıkla kullanıldığı ve bu tanımların hemen hemen hepsinin birbirine benzediği bilinmektedir.

Dijital Çağ'ın Tarihsel Takvim Çizelgesi

Milattan önce (M.Ö.) aşağı yukarı 9000'li yıllar “tarım devrimi” ya da “neolitik devrim” olarak bilinmektedir. Bu süre içinde yaşamını sürdüren toplum, göçebe bir yaşam tarzını geride bırakarak daha düzenli ve sistematik (yerleşik) bir yaşama geçiş yapmıştır (Günay, 2002).

Aynı dönemde toprak, sermayenin önemli bir bileşeni, yani onun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. Daha sonra, uzun yıllar bireyin ve hayvanın kas gücü ve bu gücü daha etkin kullanılacak şekilde tasarlanmış ekipmanlar yardımıyla hem üretim hem de ulaşım gerçekleştirilmiştir. Bu dönem zarfında toprak ve kas gücü, üretimin temelini oluşturmuştur (Günay, 2002).

Sanayi Devrimi, insanlık tarihinin ikinci en büyük ve en dikkat çekici dönüm noktası olarak bilinmektedir (Küçükkalay, 1997). Bu dönem, imalat sanayinin hızlı büyümesi, aynı zamanda ekonomideki yapısal değişim, büyük nüfusun on sekizinci yüzyıl ile on dokuzuncu yüzyıl ortaları arasında tarım sektöründen madencilik ve imalat sektörüne kaymasıdır (H. Agarwal ve R. Agarwal, 2017).

Endüstri 1.0 olarak da bilinen “*Birinci Sanayi Devrimi*”, 18. yüzyılın sonlarında ve 19. yüzyılın başlarında (1760-1840) endüstriyel üretimlerin başladığı ilk ülke konumunda olan İngiltere’de kendini göstermiştir. Bu devrim ile birlikte, ülkede sosyo-ekonomik değişimler yaşanmıştır (Mohajan, 2019).

Sanayi Devrimi’nden önce üretimin çoğu elle yapılmaktaydı, bu da zorlu bir çalışma hayatı ön plana çıkarıyordu. Sanayi Devrimi ile birlikte, makinelere güç sağlamak için buhar kullanımı, demir yapımı ve tekstil ürünleri gibi en dikkate değer yenilikler ortaya çıkmıştır (Singh, 2015). Bu yeniliklere örnek olarak;

1712 yılında Devon’lu bir mühendis olan Thomas Newcomen tarafından madenlerden suyu pompalamak için kullanılacak buharla çalışan bir makine icat edilmiştir (Brunt, 2006). Ancak, bu makinelerin geliştirilmesi 1763 yılında İskoçya’dan James Watt tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu durum, makine devriminin ilk temellerinin atılmasına yol açmıştır. Bu teknoloji, Amerikan Robert Fulton tarafından 1807 yılında gemiler üzerinde uygulanmaya başlanmıştır (Gül, 2018).

Ventura ve Voth tarafından kaleme alınan “*Debt Into Growth: How Sovereign Debt Accelerated The First Industrial Revolution*” isimli eserde; Tarımsal iyileştirmeler gibi düşük getirili yatırımlar bir kenara bırakıldığı ve tekstil ve demir gibi yeni, gelişmekte olan sektörlerle geçiş eğiliminin yaşandığı dile getirilmiştir (2015).

Singh tarafından kaleme alınan “*The Technologies & Machines That Powered the Industrial Revolution*” isimli eserde; Sanayi Devrimi’nin öncelikle tarım ve kırsal ekonomileri sanayiye dönüştürdüğü, aynı zamanda insan hayatının birçok yönüne dokunarak sosyo-ekonomik değişime neden olduğu belirtilmiştir (2015).

İlk sanayi devrimi, on sekizinci yüzyılın sonlarından on dokuzuncu yüzyılın başlarına kadar sürmüştür. “*İkinci Sanayi Devrimi*” ise genel olarak 1870 ile 1914 arasındaki tarihleri kapsamına rağmen, karakteristik olayların bazıları 1850’li yıllara kadar uzanmıştır. Bununla birlikte, çığır açan icatların (makro icatların) hızının 1825’ten sonra yavaşladığı ve yüzyılın son çeyreğinde yeniden ivme kazandığı gözlemlenmiştir (Mokyr, 1999).

İkinci Sanayi Devrimi’nin başlangıcı, “*Amerikan Sanayi Devriminin Babası*” olarak kabul edilen ilk İngiliz-Amerikan sanayici Samuel Slater tarafından 1790 yılında ABD’nin Beverly, Massachusetts kentinde açılan ilk endüstriyel fabrika girişimidir (Mohajan, 2020).

Bazı tarihçiler, 1840 yılından 1870’e kadar olan dönemi İkinci Sanayi Devrimi olarak kabul etmişlerdir (Singh, 2015). İkinci sanayi devrimi ilk olarak Almanya, Amerika Birleşik Devletleri ve Japonya gibi önde gelen ülkelerde gerçekleşmesine rağmen, zamanla birçok ülkeye yayılmıştır (Yiğitol vd., 2020).

Avrupa ile Kuzey Amerika arasında okyanusun altına kurulan bakır telefon hattı, Endüstri 2.0 olarak da bilinen “*İkinci Sanayi Devrimi*”nin ortaya çıkışını büyük ölçüde kolaylaştıran olaylardan biri olarak bilinmektedir. Geçmişte, kâğıt üzerindeki kıtalararası iletişim uzun sürmekteydi. 1866 yılında iletişime yönelik projenin tamamlanmasıyla birlikte, mektuplarla gerçek zamanlı iletişim kazanılmaya başlanmıştır (Gül, 2018).

Bu dönemde kimyasallar, elektrik ve diğer çeşitli alanlarda büyük teknolojik ilerlemeler yaşanmıştır. Birinci Sanayi Devrimi sırasında demir yapımı alanında yaşanan tüm yenilikleri geride bırakan ikinci sanayi devrimi aşaması, çeliğin gelişimine tanıklık etmiştir (H. Agarwal ve R. Agarwal, 2017).

Gordon tarafından kaleme alınan “*Is US economic growth over? Faltering innovation confronts the six headwinds*” isimli eserde; Elektrikli ışıklar ve içten yanmalı motorlar 1879 yılı sonlarında üç ay içinde kullanıma sunulduğu, modern ev olanaklarının küçük kasaba ve çiftliklere taşınması daha uzun sürmesine rağmen, tüm bunlar en azından kentsel Amerika’da 1929’da başarıldığı, İkinci sanayi devriminin yaratılışı o kadar büyük ve geniş kapsamlı olduğu için, ana etkilerinin ortaya çıkmasının 100 yıl kadar sürdüğü söylenmiştir (2012).

Endüstri 3.0 olarak da bilinen “*Üçüncü Sanayi Devrimi*” (bilgisayar ve ilk dijital devrim), 1960’larda bilgisayarların ilk ticari kullanımıyla başlamış ve 1990’larda internet, web ve e-ticaretin gelişmesiyle devam etmiştir (Gordon, 2012). Söz konusu dönemde 2000 yılından itibaren dijital dönüşüm oldukça hızlı ve yoğun yaşanmış ve Endüstri 4.0 olarak da bilinen “*Dördüncü Sanayi Devrimi*”nin adımı atılmıştır (Gül, 2018).

Dijital çağ olarak da adlandırılan “*Endüstri 4.0*” kavramı, ilk olarak 2011 yılında Almanya'da düzenlenen Hannover Fuarı'nda dile getirilmiştir (Çelik vd., 2018). Bu dönem, hem cihazların hem de makinelerin ‘*nesnelerin interneti*’ adı verilen sanal bir sistem üzerinden kominikasyon (bağlantı) kurması ve insan müdahalesine ihtiyaç duymadan süreci yönetmesi şeklinde çalışan yeni bir endüstriyel sistemidir (Akgül vd., 2018).

Bu devrimle birlikte, önem kazanan siber güvenlik, katmanlı üretim, otonom robotlar ve simülasyon teknolojiler, işletmelerdeki endüstriyel dönüşümün belirleyicileri olarak kabul edilmiştir (Yığıtol, 2020). Bahsedilen dönem, “*akıllı fabrikaları*” mümkün kılmış ve sanal ve fiziksel üretim sistemlerinin küresel olarak birbirleriyle esnek bir şekilde işbirliği yaptığı bir dünya yaratmıştır (Schwab, 2016).

Yukarıda bahsedilen dönemlerin kilit noktası olan olayları özetlemek gerekirse; İlk Sanayi Devriminde üretimi mekanize etmek için su ve buhar gücünü kullanılmıştır. İkinci Sanayi Devriminde seri üretim yaratmak için elektrik enerjisi kullanılmıştır. Üçüncü Sanayi Devriminde üretim otomatikleştirmek için bilgisayarlar ve bilgi teknolojisi kullanılmıştır. Dördüncü Sanayi Devrimi ise ilk üç sanayi devriminin temelleri üzerine inşa edilmiştir.

Dijital Çağ’da Siyasal Katılım Yönünden E-Katılım Aktiviteleri

Siyasal katılım, demokrasinin hayatta kalması ve sürdürülmesinde kilit faktörlerden biridir ve “*siyasi katılım*” kelimesinin anlamını anlamak için demokrasinin doğasının tam olarak anlaşılması gerekir (Gökçe vd., 2017). Başka bir deyişle, demokrasi kavramının ne anlama geldiğini öğrenerek siyasal katılım kavramının ne olduğunu daha iyi anlayabiliriz.

1989 Tiananmen Meydanı’nda düzenlenen bir demokrasi mitingi sırasında, Çinli bir öğrencinin tuttuğu afişte “*Demokrasinin ne anlama geldiğini bilmiyorum ama daha fazlasına ihtiyacımız olduğunu biliyorum*” yazmaktaydı (Dalton vd., 2007).

Demokrasi, birçok potansiyel anlamı olan bir kavramdır, ancak terimin anlaşılması veya tanımlanması zordur. Teorik olarak, minimalistten maksimaliste kadar pek çok farklı demokrasi anlayışı vardır.

Minimalist tanımlar, demokrasinin dayanak noktası olarak seçimlere odaklanırken; maksimalist tanımlar, demokrasi kavramını adalet veya sosyal haklar gibi diğer unsurları da kapsayacak biçimde genişletir (Deschouwer vd., 2010).

“Demokrasi” kavramı, tıpkı "aşk" gibi yalnızca yaşanabilen ve ancak böylece anlaşılabilen bir olgudur (Büyükdüvenci, 1990: 583). En genel anlamda demokrasi ise halkın halk tarafından yönetilmesi olarak tanımlanabilir (Kaya, 2019).

Siyasal katılım konusunun, demokrasi bağlamında ne anlama geldiğine baktığımızda;

“*Siyasal katılım*”, kamu politikasını etkilemek için halk tarafından gönüllü olarak üstlenilen herhangi bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır (Longley, 2021). Başka bir ifadeyle; Siyasi katılım, vatandaşların hükümet politikalarının oluşturulmasına ve uygulanmasına ve liderlerinin seçimine katılımı anlamına gelir.

Siyasal katılım farklı düzeylerde gerçekleşebilmektedir. Bazı vatandaşlar siyasi mekanizmayı olduğu gibi kabul ederken; bazıları da siyasette aktif rol oynamakta ve mekanizmayı iyileştirmeye çalışmaktadır. Yani, toplumun bazı üyeleri, siyasete güçlü bir ilgi duyarken ve siyasal sürece aktif bireyler olarak katılırken; Bazıları ise pasiftir ve siyasetle ilgilenmez. Ayrıca, toplumda siyasetten tamamen uzak yaşayan sayıca çok az insan da vardır (Kutlu, 2018).

Siyasi katılım ve teknoloji birbiriyle ilişkilidir. Toplum üyelerine siyasi konulardaki görüş ve endişelerini devlet yetkililerine karşı ifade etme fırsatı sağlamak için, BİT’ i aktif olarak kullanmak gerekir. 21. yüzyılda insan yaşamının her alanını etkileyen BİT’in tanımı;

UNESCO'ya göre; "Bilgilerin işlenmesi ve uygulanmasında ve sosyal, ekonomik ve kültürel konularda kullanılan bilimsel, teknolojik ve mühendislik disiplini ve yönetim tekniği" olarak tarif edilmektedir (Ratheeswari, 2018). Başka bir tanıma göre bu kavram, kullanıcıların bilgileri oluşturmaya, erişmesine, depolamasına, iletmeye ve değiştirmesine olanak tanıyan gerekli yazılım, depolama ve görsel-işitsel sistemler olarak da tanımlanabilir (Sivakumar vd., 2012).

BİT tanımına bir bütün olarak; mobil bilgisayarlar, internet, yazılımlar, donanım, telekomünikasyon, coğrafi bilgi ve uydu iletişim sistemleri, GSM sistemleri, GPRS, GPS sistemleri dahildir.

BİT, dünya çapında sosyal ve politik iletişim şeklini de değiştirmiştir. Sosyal iletişimin mobil cihazlar üzerinden dijital entegrasyonu, siyasi kampanyalar ve seçimler gibi sosyal ve politik olayların global bir boyut kazanmasına yön vermiştir (Hanschitz, 2017).

BİT’in kullanılması ile seçilmiş kişiler, görev süreleri boyunca sürdürdükleri iş faaliyetlerini, düzenledikleri plan ve programlarını, fikir ve görüşlerini seçmenlerle paylaşabilmekte; seçmenlerin de hizmetlerle ilgili istek, şikâyet ve sorunlarını gereken makamlara iletebilmektedir. BİT sayesinde, halkla ilgili toplum temelli herhangi bir politika

belirlenirken veya uygulanırken kişilerin karar alma sürecine katılımını kolaylaştıracak ve katılım oranını yükseltecektir (Güler ve Şahnagil, 2017). 21. yüzyılda neredeyse tüm alanlarda BİT aracılığıyla gerçekleştirilen etkinlikler "e-" ön eki kullanılarak uygulanmaya başlanmıştır (Sæbø vd., 2008).

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin günlük hayatımız üzerindeki etkisi her geçen gün artmaktadır. Bu etki aynı zamanda ekonomiye (e-ticaret), politikaya (e-demokrasi), sosyal yaşama (sanal topluluk), akademiye (internette akademik tartışmalar ve çalışma grupları) ve son olarak yönetime (e-devlet) yansımaktadır (Yıldız, 2002).

E-katılım 21. yüzyılda, tüm dünyada hükümetler tarafından, devletin alet çantasının bir parçası olarak kullanılan ortak bir araç haline gelmiştir (Le Blanc, 2020). E-Katılım, bilgi ve iletişim teknolojilerinin aracılık ettiği toplumsal demokratik ve danışma süreçlerine katılımın genişletilmesi ve dönüştürülmesini içerir (Sæbø vd., 2008). e-Katılım tamamen demokrasi ile nasıl iletişim kurduğumuzun dijitalleştirilmesi ile ilgilidir. Süreci önemli ölçüde basitleştirerek vatandaşların demokrasi ile etkileşim sıklığını artırmayı amaçlamaktadır.

E- katılım, toplumdaki üyelerin siyasi karar alma sürecine katılımını sağlayan tüm web tabanlı yöntemleri içerir. Bu, e-demokrasinin dolaylı demokratik bir unsurudur. E- katılım, yurttaşların politika yapımında bilinçli bir ortak olarak rolünü daha etkinleştirmektedir. Vatandaşların yetkilendirilmesi ve kamu işleriyle ilgili karar alma süreçlerine etkin katılımı için önemlidir. E- Katılım Aktiviteleri şu şekilde sıralayabiliriz.

e-oylama (Elektronik oylama): Temel oy hakkı, demokrasinin temelidir. Oylama, bir grup bireyin bir dizi seçenek arasından seçim yapmasına izin veren bir süreç olarak tanımlanabilir (Inuwa ve Oye, 2015). E-oylama ise, oyların verilmesinde elektronik araçların kullanılmasını içeren bir seçim veya referandum olarak tarif edilir (Council of Europe, 2010). Vatandaşların yönetime daha aktif katılabilmeleri için doğrudan ve daha sık katılma yeteneğine sahip olmaları gerekir. E-oylama, vatandaşların tutarlı ve kolay bir şekilde katılmalarının tek gerçekçi yoludur.

21. yüzyılda elektronik oylama kullanma eğilimi giderek artmasına rağmen (Sadiku vd., 2017), toplum üyelerinin karar alma sistemlerinde etkinliğini artırmayı ve siyasi hayata direkt katılımlarını sağlamayı hedeflerken, şüphesiz yöntemin uygulanmasında birtakım politik ve teknik problemler de oluşturmaktadır (Ersöz, 2005). Oylama tam olarak elektronik bir ortamda yapıldığında, oyların elektronik kayıt sistemi ile oyların eksik veya yanlış kaydedilmesi gibi teknik sorunlar, sandık kurullarının ve seçmen kesimlerin yetersiz eğitimi nedeniyle hatalı kullanım ve son olarak sahtekarlık (seçim öncesi cihazlara kötü niyetli yüklenen yazılım

kurulumları, uzaktan kontrollü saldırılar, cihazların yanlış yapılandırılması, seçmenlere yardımcı olacak özellikleri devre dışı bırakma, oy pusulalarına saldırı vb.) olmak üzere üç büyük kusur meydana gelmektedir (Akin, 2006). Ancak geleneksel oylamaya kıyasla elektronik oylama sistemleri daha güvenli, daha verimli, daha hızlı ve toplum için daha iyidir. Aslında, e-oylamanın, daha düşük baskı ve malzeme maliyeti nedeniyle geleneksel oylama yöntemlerinin maliyetinde %70'e varan tasarruf sağladığı gösterilmiştir.

E-oylama sistemlerini gerçek dünyada daha kabul edilebilir hale getirmek için, sürdürülebilir gücün birçok yönden uygulanması gerekmektedir. Sistemin uygulanması için, güçlü ve geçerli bir paradigma oluşturulmalıdır. Bu tür sistemlerin kullanımıyla ilgili sorunların ortaya çıkabileceği endişelerini ortadan kaldırmak için altyapısını kalıcı olarak düzenlemek ve korumak gerekmektedir. Bununla birlikte, dijital katılım şeklinde, artan katılım, herhangi bir hükümetin meşruiyetini artıracak ve modern demokrasinin güçlendirilmesine yardımcı olacaktır.

▪ *e-Danışma*: e- danışma kavramı, karar vericinin baskısı olmadan genel olarak belirlenmiş bir kişinin veya halkın siyasi bir konu hakkındaki görüşünü ifade etmenin bir yolu olarak tanımlanır. Kamu otoritesi tarafından düzenlenen veya düzenlenmeyen, yasal ve yasa dışı olmak üzere çeşitli e-danışma formları bulunmaktadır (Gündoğdu, 2014). E-danışma, çeşitli paydaşlardan gelen hükümet girdisinin nasıl artırılacağına odaklanır. Vatandaşlardan, şirketlerden veya gençler gibi sosyal gruplardan hem içeriden hem de dışarıdan gelen istek ve tepkileri çevrimiçi danışma sürecine bağlamak buna bir örnektir (Meriç, 2014).

▪ *e-Kampanya*: E-kampanya kavramı, doğrudan veya dolaylı olarak kamu politikası stratejilerini etkilemek veya insanları seçimlere veya diğer kampanyalara tutarlı ve düzenli bir biçimde katılmaya yönlendirmek veya desteklemek için BİT' in kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Gündoğdu, 2014). 21. yüzyılda BİT'in gelişmesiyle birlikte, siyasi seçimlere yönelik yürütülen kampanyalarının niteliğinde önemli ölçüde değişiklikler olmuştur. Bu teknolojileri kullanarak seçmen kesimlere direkt olarak ulaşma imkanına sahip olmak, seçim kampanyaları üzerinde de etkili olmakta ve çeşitli yöntemlerin uygulanmasını gerektirmektedir (Vural ve Bat, 2009). e-kampanya çalışmaları, seçim kampanyalarının çevrimiçi ortam esas olarak bilgi sağlamak (ikna etmek) ve ayrıca parti üyelerini ve destekçilerini harekete geçirmek için girişimlerde bulunmak içindir.

Şimdiye kadar, dünyanın dört bir yanındaki politikacılar internet stratejilerini ve taktiklerini farklı şekilde kullanmışlardır. Bu teknolojiler sayesinde gönüllü seçmenleri sosyal

platformda organize eden seçim kampanyasının en güzel örneği, Obama adına yürütülen 4 Kasım 2008 tarihinde yapılan 2008 ABD başkanlık seçimi kampanyasında görülebilir. Bu kampanya, sosyal medya ve internetin siyasi arenada kullanılmasına önemli katkılar sağlamıştır (Curran ve Singh, 2011; Güngör, 2017). Bu sosyal ağlar aracılığıyla gençlerin dikkatini çekmeye başaran Obama, gençleri aktif olarak seçim sürecine dahil etmiştir. Seçim kampanyalarını etkilemede sosyal ağlar kapsamının rolünü göz önünde bulundurmamak önemlidir.

▪ *e-Dilekçe*: E-Dilekçe mekanizmasında vatandaşlar, siyasi sistemin dikkate alması gereken bir konuyu gündeme getiren bir online dilekçe imzalayabilirler. Böyle bir durumun sonucu olarak belirli sayıda imzaya ulaşmak yasama organına bazı konuları tartışması için baskı uygulayabilir ve vatandaşların siyasi gündemi direkt olarak etkilemesine izin verebilir. (Sæbø vd., 2008).

▪ *e-demokrasi (Dijital Demokrasi)*: Vatandaşlar, seçilmiş temsilciler, sivil toplum ve siyasi otoriteler arasındaki ilişkiler her geçen gün gelişmektedir. Modern teknolojiyi demokratik süreçlerde kullanma fikri, "siber demokrasi", "teknodemokrasi", "e-demokrasi" gibi terimlerle netleştirilmiştir (Kaya, 2019). Elektronik demokrasi, bazı araştırmacılar tarafından elektronik yönetim araştırmasının bir alt bölümü olarak görülmektedir; Bazıları bunu geleneksel bir demokrasi olarak görmüş ama "e" ile ifade etmişlerdir (Abu-Shanab, 2015).

Çok farklı örneklerle yaygın olarak kullanılan bir terim haline gelen e-demokrasi terimi basitçe "*dijital araçlar ve teknolojileri kullanan demokrasi pratiği*" olarak tanımlanmaktadır (Simon vd., 2017). E-demokrasi, siyasi kendi kaderini tayin hakkının özgür ve eşit bir şekilde uygulanmasını sağlayan sosyal, ekonomik ve kültürel koşulları kapsar. Ayrıca bu kavram, vatandaşların kamu işleri ile ilgili karar alma süreçlerine aktif olarak katılmalarını sağlayan BİT'e dayalı bir mekanizmadır.

Bu bağlamda e-demokrasiyi sağlamak, yeni teknolojileri kamu sektörüne uygulamak ve yasalara uygun bilgi politikaları oluşturmak için ihtiyaç duyulan temel araçlardan biridir (Perez vd., 2008). E-demokrasinin özü, şeffaflığı ve katılımın artmasına yol açan siyasi eğitimin önemini vurgulayarak, dijital yollarla demokrasiyi ilerletmeye yardımcı olmaktır. En iyi siyaset, hükümet ve karar alma süreçleri ile daha yakın etkileşimi kolaylaştırmanın bir yolu olarak anlaşılır.

E-demokrasinin temel koşullarından biri, ülke genelinde yaygın internet erişiminin bulunmasıdır. E-demokrasinin temel koşullarından bir diğeri ise, seçilmiş bireyler kadar yurttaşlar için de demokratik katılımı vurgulayan bir kültürün olmasıdır. Bu katılımı benimseme kültürü ayrıca bir bilgi ve iletişim kültürü de gerektirir. Diğeri bir deyişle, bilgi teknolojilerini kullanan ve bundan yararlanan bir vatandaş kültürü olmalıdır (Şahin vd., 2004). Bu kültüre sahip vatandaşlar, demokratik sürece dahil olarak bilinçli katılımcılar olmaktadır (Güler ve Şahnagil, 2017).

Bu kavram, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla demokratik karar alma süreçlerini desteklemeye ve hükümetler ve yurttaşlar arasında etkili ve şeffaf ilişkiler kurmaya odaklanır (Maraş, 2011). Bu şekilde yurttaşlar, seçilmiş ve sorumlu liderleri yönlendirmek ve onlara hesap sormak için iletişim teknolojisi yoluyla haklarını savunabilir ve eylemlerini sergileyebilirler (Şahin, 2004).

E-demokrasi yeni bir kavram olmamakla birlikte, bu kavramın gücünden ve potansiyelinden hâlâ habersiz olan birçok kişi vardır. İnternet penetrasyon hızı ve sosyal medyanın muazzam büyümesiyle, e-demokrasi önümüzdeki yıllarda ortak bir siyasi para birimi olmaya hazırlanmaktadır. E-demokrasinin mantığı ve amacı, en son teknoloji ve iletişim trendlerini dikkate alarak siyaseti 21. yüzyıla taşımaktır (Curran ve Singh, 2011).

E-Demokrasi, e-devlet programlarının ortaya çıkmasından (uygulanmasından) bu yana Türkiye'de hayatımızın bir parçası haline gelmiştir. Ancak, e-devlet sisteminin kullanımı konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmayan toplumumuzun e-demokrasiye geçişi parlak bir gelecek vaat etmemektedir. E-demokrasinin hayatımızda kullanılmasını sağlamak için önce e-devlet sistemine aşina olmamız gerekir (Yılmaz, 2017).

▪ *e-devlet*: E-devlet kavramının literatür kapsamında kullanıma geçmesi yirminci yüzyılın son on yıllarına kadar uzanmasına rağmen, kavramın hem olgunlaşma süreci hem de yaygınlık kazanması yirmi birinci yüzyılın başlarında kendini göstermiştir (Mecek, 2017). E-devlet terimi ilk olarak Eylül 1993'te Amerika Birleşik Devletleri'nde "*Ulusal Performans İncelemesi (National Performance Review-NPR)*" kapsamında kullanılmıştır (Misra, 2007).

E-devlet, e-demokrasinin nihai hedefidir. Genel olarak e-devlet kavramı, metin, ses ve görüntü gibi dijital bilgilerin tüm bireyler ve kurumların veya bir dizi kullanıcının erişebildiği kapalı bir ağ ortamında işlenmesi, kullanılması ve depolanmasına dayalı değer yaratmayı amaçlayan tüm kamu hizmetleri olarak tanımlanmaktadır (Karasoy, 2009). Esasen sadece daha dijitalleştirilmiş bir yönetim sürecini tanımlar. Yani, erişilebilirlik, etkinlik ve sorumluluğun iyileştirilmesi yoluyla devletin dönüştürülmesinde BİT'lerin kullanılmasıdır. E-devletin amacı,

hem hükümetin etkin bir şekilde yürütülmesi hem de şeffaflığın teşvik edilmesidir. Bu, devlet verilerinin daha fazla kullanılması ve yayınlanması yoluyla elde edilmektedir.

E-devlet, bilgi ve hizmetlerin kullanılabilirliğini artırarak ve bunları günde 24 saat ve haftanın 7 günü erişilebilir kılarak, ekonomik, eğitimsel, coğrafi ve kültürel sınırlar boyunca siyasi katılımı artırma potansiyeline sahiptir. Tüm vatandaşların bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için uygulandığında daha adil bir yönetim sunar. Yurttaşlara eşit bilgi ve hizmetlerin adil bir şekilde sunulmasını sağlayan e-devlet, kamusal sistem ile yönetilen kesimler arasındaki diyalogun boyutlarını değiştirerek demokratik katılımı artırabilecektir (Baştan ve Gökbnar, 2004).

E-devlet, kamu hizmetlerine etkin erişim, kamu hizmetlerinin maliyetinde azalma ve vatandaşların devlet bütçesi ve diğer hükümet faaliyetleri hakkında bilgiye erişiminin artması gibi ulusal düzeyde önemli faydalar ve fırsatlar sunmaktadır.

Kısacası, e-devletin potansiyel faydalarından biri; Daha fazla verimlilik, vatandaşlara daha iyi hizmet için geliştirilmiş hizmetler, kamu hizmetlerine daha iyi erişim, daha fazla şeffaflık ve hükümetin hesap verebilirliğidir.

Sonuçlar

İnternetin geliştirilmesi ve kullanılması, bilginin üreticisi ile kullanıcısı arasındaki mesafeden bağımsız olarak bilginin kolay ve düşük maliyetli dağıtım ve yayılımına olanak sağlamıştır. Dijital inovasyonun damgasını vurduğu 21. yüzyılda bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi dijital dönüşümü de beraberinde getirmiş ve insan yaşamının her alanını etkilemiştir. Söz konusu yüzyılda ekonomik, sosyal, politik ve toplumsal alanlar, dijital bağlantı teknolojileriyle daha önce görülmemiş bir ölçekte, yeni bir çağa ulaşıldığını gösterecek şekilde yeniden şekillendirilmiştir. Hal böyle olunca da geleneksel toplum yapısındaki birçok mekanizma dijital bir dönüşüme/değişime uğramıştır.

21. yüzyılda hayatın diğer alanlarındaki etkisine benzer şekilde, bilgi ve iletişim teknolojisi (BİT) toplumsal değişime neden olurken, doğal bir toplumsal boyut olarak ve doğası gereği herkesi etkileyebilen siyaset de değişmektedir. Siyasal katılım süreci ve alanı da değişmekte, görünüşte çeşitlenmekte ve güçlenmektedir. Dolayısıyla teknoloji ve siyaset gibi kendi içinde uyumlu iki alanın etkileşimi, görünenin ve tahmin edilenin ötesinde sonuçlar üretebilecek niteliktedir. Bu bağlamda BİT ve internet, insanların toplumdaki demokratik süreçlere aktif katılımını artırabilecek araçlar olarak görülmektedir.

E-katılım aktiviteleri, demokrasi olgusunu demokratik hale getirmeyi ve toplum üyelerinin yeni yollarla siyasi hayata katılım fırsatlarını artırmış ve güçlendirmiştir. Örneğin, güvenli ve güvenli bir e-oylama platformu, esnek bir demokrasi sağlayacak ve etkili siyasi katılımın önündeki engellerin çoğunu azaltacaktır.

Öneriler

Bu makalede, 4. Sanayi Dönemi (Endüstri 4.0) olarak da bilinen dijital çağın, geçmişten 21. yüzyıla evrildiği ve bu dönemin siyasi katılım ve e-katılım unsurları üzerindeki etkisi tartışılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

✓ Dijital çağda toplumun ayrılmaz bir parçası haline gelen teknolojilerin günlük hayatta nasıl kullanılabileceği konusunda farkındalık yaratmak için bilimsel yayınlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada gerekli önlemler alınmalıdır.

✓ Dijitalleşmenin hızlandığı süreçlerde, özellikle küresel düzeyde gelişme sürecinin henüz tamamlanmadığı toplumlarda bilgi açığı giderek artacaktır. Dijital çağın koşullarına ayak uyduran toplumlar teknolojilere kolay erişim sağlarken, çağın gerisinde kalan toplumlar teknolojiyi kullanmakta yetersiz kalıyorsa bu ciddi bir problemdir ve bir an önce çözüme kavuşturulmalıdır.

✓ Toplumdaki her vatandaşa demokratik sürece katılma fırsatı verilmelidir. Vatandaşlara sunulan hizmetlerde iletişim teknolojilerinin ve internet ağlarının kullanılması, bireylerin toplumdaki demokratik sürece etkin katılımını kolaylaştıracaktır. Bilgi teknolojilerini kullanan ve bunlardan yararlanan bir yurttaş kültürü olmalıdır.

✓ Teknolojik gelişmeleri engellemek mümkün olmayacaktır. Geleceği güvence altına almak için çok mantıklı bir strateji geliştirilmelidir. Kurum, kuruluş ve yapıların sosyal bağlamda yeniden değerlendirilmesi ve o döneme uygun düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

✓ Önümüzdeki yıllarda bilginin dijitalleşmesi, iletişim teknolojilerinin muazzam gelişimi, internet ve mobil erişim cihazlarının hayatımıza daha fazla girmesiyle toplumun tüm kesimlerinin köklü değişimler yaşayacağını söylemek abartı olmaz.

Kaynakça

- Abu-Shanab, E.A. (2015). E-democracy: the fruit of e-government. *Int. J. Technology and Globalisation*, 8(1), 15-28.
- Agarwal, H. ve Agarwal, R. (2017). First industrial revolution and second industrial revolution: technological differences and the differences in banking and financing of the firms. *Saudi Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(11-A), 1062-1066. DOI: 10.21276/sjhss.2017.2.11.7
- Akgül, H., Akgül, B. ve Ayer, Z. (2018). Sanayi 4.0 Sürecinde gazetecilik sektöründe çalışacak personelin mesleki yetenek ve yeterliliğine yönelik değerlendirme ve öngörüler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(8), 198-205.
- Akın, M. (2006). Elektronik oy verme sistemlerinde güvenlik: deneyimler ve Türkiye için öneriler. *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Ekonometri ve İstatistik Dergisi*, (3), 32-47.
- Albrecht, S. (2006). Whose voice is heard in online deliberation? A study of participation and representation in political debates on the Internet. *Information, Communication & Society*, 9(1), 62 –82. DOI: 10.1080/13691180500519548
- Baştan, S ve Gökbnar, R. (2004). Kamu hizmetlerinin sunumunda E-Devletle ilgili yeni gelişmeler: tümleşik E-Devlet sistemlerine doğru. *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi*, 19(1), 71-89
- Brunt, L. (2006). Rediscovering risk: country banks as venture capital firms in the first industrial revolution. *İktisadi Tarih Dergisi*, 66(01), 74-102. DOI: [10.1017/S0022050706000039](https://doi.org/10.1017/S0022050706000039)
- Büyükdüvenci, S. (1990). Demokrasi, eğitim ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi (AÜEBFD)*, 23(2) 583 – 597.
- Council of Europe (2010). *E-voting handbook*. Council of Europe Publishing F-67075 Strasbourg Cedex. ISBN 978-92-871-6948-8
- Curran, T. VE Singh, R. (2011). E-democracy as the future face of democracy: a case study of the 2011 Irish elections. *European View*, 10, 25–31

- Çelik, K., Güteryüz, S. ve Özköse, H.(2018). 4. Endüstri devrimine kuramsal bakış. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(9), 86-95.
- Dalton, R.J., Shin, D.J. ve Jou, W. (2007). Understanding democracy: data from unlikely places. *Journal of Democracy*, 18(4), 142-156.
- Deschouwer, K., Ferrin, M. Ve Tanasescu, M. (2010). *Your democracy or mine? Political sophistication and definitions of democracy*. Paper prepared for presentation at the EJPR Joint Sessions of Workshops Workshop on The Dilemma of Political Sophistication and Political Equality' Münster, 22-27 March 2010
- Ersöz, S. (2005). İnternet ve demokrasinin geleceği. *Selçuk İletişim*, 3(4), 122-129.
- Gordon, R.J. (2012). Is US economic growth over? Faltering innovation confronts the six headwinds. *Centre For Economic Policy Research*, (63) DOI: [10.3386/w18315](https://doi.org/10.3386/w18315)
- Gökçe, F., Özdemirci, İ. ve Ceylan, İ.H. (2017). Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(27), 289-319
- Gritzalis, D. (2002). *Secure electronic voting new trends, new threats...* Computer Security Incidents Response Teams Workshop Syros, Greece, September 2002
- Gül, H. (2018). Dijitalleşmenin Kamu yönetimi ve politikaları ile bu alanlardaki araştırmalara etkileri. *Yasama Dergisi*, 36, 5-26.
- Güler, T. Ve Şahnagil, S. (2017). Dijital demokrasi ve yönetim ilişkisi çerçevesinde E-Demokrasi/E-Devlet uygulamaları. *JOEEP | Journal of Emerging Economies and Policy*, 2(2), 16-29.
- Günay, D. (2002). Sanayi ve sanayi tarihi. *Mimar ve Mühendis Dergisi*, (31), 8-14.
- Gündoğdu, H.G. (2014). Yönetime katılmada etkinlik için bilgi iletişim teknolojilerinin kullanılması: E-Katılım ve E-Demokrasi bağlamında Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

- Güngör, S. (2017). Siyasetin @ Hali: Dijital çağda siyasal katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22, Kayfor15 Özel Sayısı, 2259-2273.
- Hanschitz, G. (2017). Digitalization of politics and elections. springer international publishing AG 2017 E.G. Carayannis et al. (eds.), Handbook of Cyber-Development, Cyber-Democracy, and Cyber-Defense, DOI 10.1007/978-3-319-06091-0_3-1
- Inuwa, I. ve Oye, N.D. (2015). The impact of e-voting in developing countries: Focus on Nigeria. *International Journal of Pure and Applied Sciences and Technology*, 30(2),43-53. ISSN 2229 - 6107
- Kaplan, K. ve Ertürk, E. (2012). Dijital çağ ve bireyin ideolojik aygıtları. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 2(4), 7-12.
- Karasoy, A. (2009). E-Devlet uygulamalarının hizmet kalitesine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 12(1-2), 279-294 .
- Kaya, Ş.M. (2019). E-Demokrasi: Türkiye için bir model. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 22-26.
- Kayan, A. (2019). Dijital çağda kent yönetimi için ortaya çıkan fırsatlar. *Sayıştay Dergisi*, (114), 53-73.
- King, J. (2006). Democracy in the Information Age. *Australian Journal of Public Administration*, 65(2), 16-32.
- Kutlu, A. (2018). Dönüşen medya çağında siyasal katılım: İstanbul’da yaşayan 18-22 yaş seçmen örneği. *Erciyes İletişim Dergisi Akademia*, 5(3), 90-106. ISSN:1308-3198
- Küçükcalay, A.M. (1997). Endüstri devrimi ve ekonomik sonuçların analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi Dergisi*, (2), 51-68.
- Lau, L. J. (2003). Economic growth in the digital era. *Symposium on “Welcoming the Challenge of the Digital Era”*, Retrieved 13 Oct. 2016, from, Stanford University, Stanford.
- Layne, K. ve Lee, J. (2001). Developing fully functional E-government: A four stage model. *Government Information Quarterly*, 18 (2001) 122–136.

- Le Blanc, D. (2020). E-participation: a quick overview of recent qualitative trends. Desa Working Paper No. 163, United Nations Department of Economic and Social Affairs UN Secretariat, 405 East 42nd Street New York, N.Y. 10017, USA
- Longley, R. (2021). What Is Political Participation? Definition and Examples. ThoughtCo, <https://www.thoughtco.com/political-participation-definition-examples-5198236> 27.03.2022 tarihinde erişildi.
- Maraş, G. (2011). Kamu yönetimlerinde E-Devlet ve E-Demokrasi ilişkisi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (37), 121-144
- Mecek, M. (2017). E-Devlet ve E-Belediye terimlerinin kavramsal analizi ile Türkiye'de belediye web siteleriyle ilgili yapılan çalışmaların literatür taraması. 359-362. Kayfor15 Özetler Kitabı, Isparta, 1-4 Kasım (November), 2017 ISBN: 978-605-9454-12-4
- Meriç, Ö. (2014). Dijital Demokrasi: Türkiye'de yeni medya ve siyasal katılım. Doktora Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Mohajan, H. K. (2019). The First industrial revolution: Creation of a new global human era. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 5(4), 377-387. ISSN: 2381-7771.
- Mohajan, H. K. (2020). The Second industrial revolution has brought modern social and economic developments. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 6(1), 1-14, ISSN: 2381-7771 (Online)
- Mokyr, J. (1999). The second industrial revolution, 1870-1914. In Valerio Castronovo, ed., *Storia dell'economia Mondiale*. Rome: Laterza publishing, 219-245
- Misra, D.C. (2007). Select Aspects of Conceptual Foundations of E-government: Clearing the Fog for a Better Vision. https://www.csi-sigegov.org/1/3_333.pdf 08.10.2021 tarihinde erişildi.
- Pe'rez, C.C., Bolivar, M.P.R. ve Herna'ndez, A.M.P. (2008). e-Government process and incentives for online public financial information. *Online Information Review*, 32(3), 379-400. DOI 10.1108/14684520810889682
- Ratheeswari, K. (2018). Information communication technology in education. *Journal of Applied and Advanced Research*, 3(1), 45-47. ISSN 2519-9412

- Sadiku, M.N.O., Shadare, A.E. ve Musa, S.M. (2017). Electronic voting. *International Journals of Advanced Research in Computer Science and Software Engineering*, 7(8), ISSN: 2277-128X
- Sæbø, Ø., Rose, J. ve Flak, L.S. (2008). The shape of eParticipation: Characterizing an emerging research area. *Government Information Quarterly*, 25, 400–428.
- Schwab, K. (2016). The fourth industrial revolution. world economic forum 91–93 route de la Capite CH-1223 Cologny/Geneva Switzerland. ISBN-10: 1944835016 REF: 231215
- Sivakumar, N., Tamilselvan, N. Ve .Sevukan, R. (2012). Information and communications technologies (ICT). *International Journal of Library and Information Science (IJLIS)*, 1(1), 15-28. ISSN: 2277 – 3584 (Online)
- Simon, J., Bass, T., Boelman, V. ve Mulgan, G. (2017). Digital democracy the tools transforming political engagement. NESTA.
- Singh, V. (2015). The Technologies & Machines that powered the industrial revolution. *Quest Journals Journal of Research in Humanities and Social Science*, 3(4), 27-29. ISSN(Online) : 2321-9467
- Şahin, A. Temizel, H. ve Temizel, M. (2004). Türkiye’de demokrasiden E-Demokrasiye geçiş süreci ve karşılaşılan sorunlar. Eskişehir: 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 253-262.
- Venture, J.ve Voth, H.J. (2015). Debt into Growth: How sovereign debt accelerated the first industrial revolution. *ECON - Working Papers 194, Department of Economics - University of Zurich*, DOI: [10.5167/uzh-110970](https://doi.org/10.5167/uzh-110970)
- Vural, Z.B.A. ve Bat, M. (2009). Siyasal seçim kampanyalarında yeni iletişim teknolojileri ve blog kullanımı: 2008 Amerika başkanlık seçimlerine yönelik karşılaştırmalı bir analiz. *Journal of Yasar University*, 4(16), 2745-2778
- Yıldız, M. (2002). Bir kamu politikası aracı olarak internet kafeler. *Amme idaresi Dergisi*, 35(2), 77-92.
- Yılmaz, M. (2017). Türkiye’de yeni kamu yönetimi anlayışı kapsamında E-Devlet ve E-demokrasi uygulamaları. *The Journal of International Scientific Researches*, 2(8), 54-61.

Yiğitöl, B., Güleş, H.K. ve Sarı, T. (2020). Endüstri 4.0 dönüşüm sürecinde, KOBİ'lerin teknoloji seviyelerinin belirlenmesi: Konya imalat sanayi örneği. *Int. J. Adv. Eng. Pure Sci.* 32(3): 320-332. DOI: 10.7240/jeps.665375

Yazar Hakkında

Hilmi SÖZEN

Doktora Öğrencisi Hilmi SÖZEN, Lisans eğitimine 2006 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/Kamu Yönetimi Bölümü'nde başlamış, ancak eğitimini sağlık nedenleriyle 1 (bir) yıl sonra bırakmıştır. Daha sonra, lisans eğitimini 2011-2014 yılları arasında Selçuk Üniversitesi/İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi/Kamu Yönetimi Bölümü'nde tamamlamıştır. 2015 yılında Selçuk Üniversitesi/Ziraat Fakültesi/Tarım Ekonomisi Bölümü'nde başlamış olup, lisans eğitimine devam etmektedir. Yüksek lisans derecesini 2014-2017 yılları arasında Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Kamu Yönetimi (Tezli) Anabilim Dalı'nda almıştır. Doktora eğitimine 2017 yılında Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda başlamış olup, akademik kariyeri devam etmektedir. 2014 yılında Konya/Selçuklu İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'nde memur (GİH) kadrosunda çalışmaya başlayan HİLMİ SÖZEN, 2019 yılından beri Selçuk Üniversitesi Prof. Dr. Erol Güngör Kütüphanesi'nde memur pozisyonunda görev yapmaktadır. HİLMİ SÖZEN'in başlıca ilgi ve çalışma alanları; belediyelerin engellilere yönelik hizmetleri, engellilere ilişkin mevzuat, yasal düzenlemeler, engelli hakları başta olmak üzere engelliler ile ilgili yaklaşımlardır.

Posta adresi: Yazır Mahallesi, Şanlı Sokak Çınar Apartmanı 10/4 Selçuklu/Konya

GSM: 0553 129 26 29

Eposta: www.hilmisozen_@hotmail.com